

historie-online.dk

(/)

[🏠 \(/ \)](#) > Kriminalhistorie (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kriminalhistorie>)> Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>)> Anmeldelser (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Dødsdømt[← Forrige artikel \(https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kriminalhistorie/danmarks-foerste-kvindelige-kriminalbetjent\)](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kriminalhistorie/danmarks-foerste-kvindelige-kriminalbetjent)

Dødsdømt

*Kategori: Anmeldelser**Visninger: 526*Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kriminalhistorie/doedsdoemt)[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kriminalhistorie/doedsdoemt](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kriminalhistorie/doedsdoemt)) **t**<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på [https://www.historie-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kriminalhistorie/doedsdoemt)[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kriminalhistorie/doedsdoemt](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kriminalhistorie/doedsdoemt)) **in**[https://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-](https://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kriminalhistorie/doedsdoemt)[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kriminalhistorie/doedsdoemt](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kriminalhistorie/doedsdoemt)&title=)**Michael Bach & Søren Møgelvang Nielsen****Dødsdømt - 10 fortællinger om dødsdømte danskere****Kriminalforlaget. 232 sider. 299,95 kr.**

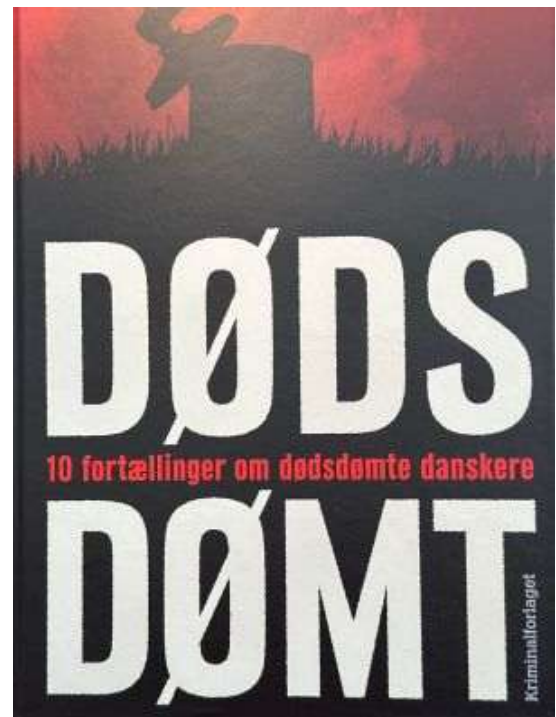
Mellem 1800 og 1933 blev 940 mænd og kvinder dødsdømt i Danmark. Hver syvende dom blev eksekveret. I de år, bogen dækker, var retsvæsnen opsat på at straffe effektivt og hårdt. Selv hvis de dømte slap for at møde bøddelen, hed det tugthus og slaveri i stedet

Af Michael Koch

I dag er langt de fleste danskere modstandere af dødsstraf. Sådan var det ikke i den periode, bogens dødsdømte levede. I perioden 1800 til 1933 var der hele 940 dødsdomme, og i denne bog har forfatterne udvalgt ti sager, som hver for sig er repræsentative. Det er soldater, voldtægtsmænd, falskmøntnere, bigamister, brandstiftere, drabsmænd og sågar kloge koner. Fællestrækket var, at de alle var på samfundets bund eller med ekspresfart på vej derned. Der var ingen vindere, hverken blandt de straffede, retsvæsnen eller i befolkningen. Der herskede en opfattelse i samfundet af, at de formastelige skulle bøde med øje for øje eller liv for liv.

Forfatterne har i et par år gravet alle de dødsstraffe frem, hvor Højesteret idømte lovens strengeste straf – livets afslutning på skafottet. 139 dødsdomme blev eksekveret i perioden 1800-1933, hvilket er hver syvende af de dømte. I denne bog er der udvalgt ti eksekverede dødsstraffe alle i perioden 1800 til 1866. Det er værd at bemærke, hvordan samfundet i den periode er under transformation fra et land med enevælde til et land med demokrati. Retsvæsnen havde dengang langt flere typer af lovovertrædelser, der påkaldte sig den hårdeste straf. Det var, som sagt, brandstiftere, bigamister og falskmøntnere, der hørte til blandt de mest alvorlige. Det gjorde zoofilister (omgang med dyr), forbrydelser med blodskam og hor og homoseksualitet også. Den sidste kategori nævnt i bogen kan vitterligt ryste en: Hvis en søn eller datter understod sig i at slå deres mor eller far, så var det "halsløs gerning". Tiderne er heldigvis skiftet rigtig, rigtig meget.

Indtil Danmark fik en ny og mere moderne straffelov i 1866, hørte alle domfældelser til under Danske Lov fra 1683. Denne lovsamling er umenneskelig og brutal. Det er straf med gabestok, pisk, brændemærke, afhuggede lemmer, hængning, drukning i søk, bål og brand samt halshugning. Alt byggede udelukkende på hævn og tog utroligt nok afsæt i det kristne budskab om øje for øje. Det onde skulle fordrives. Til eksekveringen af dommene brugte man blandt andet galgebakker rundt om i landet. Eksempelvis findes der fortsat en bakke tæt på landsbyen Slots Bjergby syd for Slagelse. Her kunne man både finde galge, hjul og stejle.

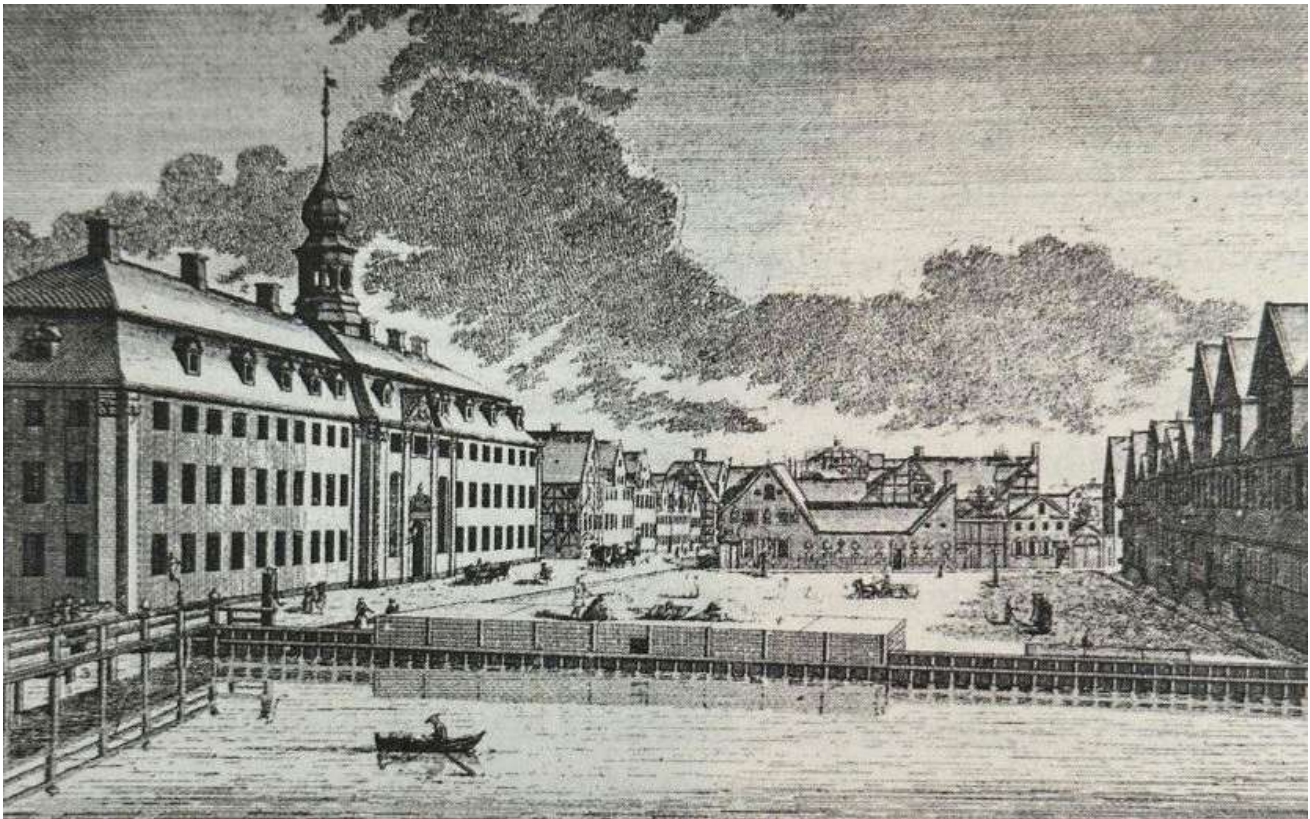

En af de få uspolerede galgebakker finder man i Slots Bjergby syd for Slagelse

En 27-årig kvinde havde lært sig at være klog kone, og hun rejste i helbredelse af både mennesker og kreaturer. Modsat mange andre blev hun på gården, indtil hendes behandlinger viste gode resultater. I Vejle/Horsens området var der brug for hendes assistance. "En ung mand er syg og hun, Anna Pauline, gør det hun har lært bedst." En 82-årig kvinde i nærheden menes at være heks, og Anna indvilger i at uddrive hende. Nu følger hendes og fem gårdmænds særdeles voldsomme behandling af den 82-årige, og det viser sig da også, at kvinden dør. Sognefogeden tilkaldes og Anna Pauline dømmes til halshugning. Året er 1800 og sagen slutter, da bød lens økse falder, og den enorme skare af tilskuere gisper.

Den næste sag handler om bigami. Hans Peter var gift, da han under falsk navn giftede sig med en ung kvinde i 1802. De ville stikke af til Amerika med et skib fra København, men går i land i Helsingør. Han er antagelig allerede efterlyst via hans forretningspartner. Efter kort tid melder han sig, og sagen om bigami kører helt op i Højesteret. Det ender med, at han får to års fængsel på Christiansø med efterfølgende landsforvisning. Han møder sin Susanne, og de rejser sammen til Sankt Croix. Desværre bliver han kun 36 år gammel, et skib, han er på forretningsrejse med, forliser i 1810. Næste sag i bogen handler om guldsmed Ragvald Hertzlein, som var en markant drukkenbolt. Hans hustru drillede ham, og forsøgte at bære over med drukkenskab. "Nu skyder jeg dig" siger han en dag i 1894. Hun bliver roligt siddende, da han trykker af og der lyder et stort brag. Der var ingen kugle i geværet, kun krudtet. Men han lader igen, og med et enormt brag i stuen synker Vita Biering død sammen. En kold aprilmorgen i 1805 træder han op på skafoittet på Øster Fælled.

I juli 1811 kommer den svenske kornet Baltzar Wilhelm Schmeerfeldt tæt på kong Frederik 6. Med en hurtig bevægelse får manden kappen til side, og i hånden har han en pistol. Kongens adjutant griber fat i den, og da svenskeren har endnu en skudklar pistol, er der en vagt, der kaster sig frem. Selvom manden har en tredje pistol, bliver han overmandet. Det er første gang siden mordet i Finnerup Lade (1286), at der var et attentat mod en dansk regent. Schmeerfeldt bliver dømt og afsoner hele 23 år på Kastellet. Efter de forskellige sager har forfatterne indskrevet en hel del forskelligt fakta. Eksempelvis er der efter denne sag seks sider om Kastellet. Det er ikke blot et velkomment indlæg om forskellige emner, men også god historisk formidling.

Tugt-, rasp- og forbedringshuset på Christianshavn var et hadet sted. Både fordi det var en hård straf at få, men også fordi forholdene var så umenneskelige. Fangerne skulle blandet andet raspe farve, hvilket var meget sundhedsfarligt.

Den næste sag er resultatet af fangeoprøret på Tugt-, rasp- og forbedringshuset på Christianshavn i juni 1817. Det var både ildspåsættelse, oprør og efterfølgende standret. Det er virkelig spændende læsning, specielt når læseren ikke kender oprøret i forvejen. Derfor skal det heller ikke beskrives alt for meget her, læseren skal selv have fornøjelsen med bogen. Igen er der et kapitel med ekstra tekst, hvor Tugt-, rasp- og forbedringshuset beskrives godt. Når den næste sag ruller sig ud i bogen, er det en hel falskmøntnerbande, der kommer i fokus. Den starter med, at en 17-årig skyder en ravn. Det gør han for at få fat i fuglens fjer. Han skal nemlig kopiere femrigsbankdalersedler. Det var blevet til en del, inden han anholdes i Odense. Det viste sig at han blandt andet havde stavet Kjøbenhavn forkert, der stod Kjøbanhavn, og det blev straks opdaget.

Thomas Bisp's spiddede kranie endte på museet i Hjørring. Det tyder på, at den 40-årige har spist godt og sundt. Hans tandsæt er sundt, og der er endda visdomstænder i tandsættet

Det næste kapitel er en giftmorder fra Sønder Økse, som hed Thomas Thomassen Bisp. Igen en sag, forfatterne dygtigt har beskrevet, så det er utroligt spændende. Alene straffen er ganske voldsom. Næste kapitel handler om giftmord og gift. "Jeg tror, I vil forgive mig", siger gårdejereren og spyttede teen ud med den forfærdelige smag. Både hans hustru og datter smager, og spyttede ud. Manden i huset havde netop rejst sig fra flere dages sygeleje, og familiens kat faldt død om et par dage før. Gårdejereren er meget hård ved sin datter, og slår endda med en pisk. Det ender da også med at både datter og hendes kæreste må gå den tunge vej til retterstedet. Næste kapitel var et makabert rovmord. Alene de to forbryderes henrettelser var barsk læsning. Den sidste sag i bogen er en barnemorderskes gerninger og henrettelse i 1861. Tre dræbte børn kostede hende livet.

Bogen er ikke kun spændende og velskrevet, men også imponerende i alt det, forfatterne har kunnet researche. Det er en flot og læsevenlig bog, der giver et stærkt indtryk af datidens barske forbrydelser og ligeså barske henrettelser.

[Historie-online.dk, den 18. marts 2026]

← Forrige artikel (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kriminalhistorie/danmarks-foerste-kvindelige-kriminalbetjent>)